

בס"ד  
שאלות ותשובות

# ברכות שמים

מכ"ק מרן אדמו"ר מקאשוי שליט"א

ספר

## מקוה ישראל ה'

## חלק ה'

בענין גודל איסור עשיית פילטע"ר  
במקוה גם לאנשים, ועוד הרבה  
שו"ת בענין המקוואות

י"ל על ידי

### וועד לטהרת המקוואות

### ברוקלין נוא יארק

שנת תשס"א לפ"ק

כוח"ט ושלוי' וברכה לכבוד ידנ"פ הרב  
 הגאון החו"ב בחדר"ת, צדיק תמים  
 מזכה רבים, בבאר מים חיים נוזלים,  
 לצאן הקדשים, מפורסם בכל אפסים,  
 נצר מטע קדושים, כקש"ת מו"ה חנני'  
 יו"ט ליפא דייטש שליט"א  
 אבדק"ק העלמעץ יע"א ולכאל"ש.

**אחדש"ה** גיה"ע הגיעני ע"נ והנני ע"ט ממחר  
 להשיב מפני הכבוד, ורק בקול"ר אמר"ס כי  
 הנני טרוד צ"ה.

**בענין** לעשות פילטע"ר למקוה, כרצון איזה אנשים  
 צערי השדה, מעשה הפילטע"ר לנקות ולסנון  
 המים שנשתמשו בו ואח"כ חוזר חלילה, ורואים  
 לעשות שאחר הנקיון ילכו הלוך ושזו להמקוה ע"י  
 המשכה לצור הטבילה, ולהשיקו לצור של מי  
 גשמים, ממילא אע"פ שנעשו שאוצים ע"י  
 הפילטע"ר (אשר מעשהו צכמה דרכים, ויש בזה  
 כמה אופני פילטע"ר אולם כולם שוים לעשות  
 המים שאוצים ממש).

א) הנהגה הדבר פשוט וזרור שאין לעשות כן מכת  
 ששה פעמים, ארבעה פעמים עפ"י הלכה  
 ושמים עפ"י סברא, צשו"ת חת"ס כי מרן (סי'  
 ר"ג) דעוב לעשות שני צורות מי גשמים ולית דעב  
 מיני', דהיינו דרך זריעה לשפוך לתוכן המים ואל  
 יחסר המזג צשום פעם, ששופכין לכאן ומנקין  
 מכאן כשצריך ע"ש וכל עובר ישחומם למה כי'  
 החת"ס דלית דעב מיני', וכי מקוה אשר לא מימי  
 הגשמים רק מעיין מים חיים לא עדיף מיני', הרי  
 הרבה חששות שיכול למלא צמי גשמים דלא שייכי  
 צמעיון, וגי' דכוונת ד"ק כפשוטו עפ"י המצואר שם  
 בתשובה אחרת (צסי' רי"ד) בתחילת וצסיוס  
 התשובה, וכפי המתבאר שם חשש מרן שיש  
 קישוים צעשיית מקוה ממי מעיינות, צין צעשיית  
 צור הטבילה שלא ישעפו שטף מים רבים, והרבה  
 פעמי' הקישוים צעשיית תיבה או גיגית, וכן  
 אודות החימום, ושאר ענינים כזה שהי' צימים  
 ההם קשור צכמה קישוים והולאות רבות, ועי"כ  
 ילערכו לצא לקולות הרבה, וגם פעמי' ע"י  
 התיקונים שצריך לעשות צמשך השנה בכל פעם  
 ילערכו לנסוע למרחקים למקוה ועוד כזה כגון

ובתשובות פלפלתי בזה הרבה צדצרי הדגמ"ר  
 דמחמיר דצעי שתייה תחילת עשייתו לצורך מחובר,  
 ובתח"ס כתב דצעי שתייה לורתה מוכחת שנעשה  
 לשמש צקרקע וצש"ס דצחים הנ"ל משמע לכאורה  
 להיפך, עכ"פ צנדוננו שחיצרו הצרזא למקוה, א"כ  
 לשי' כמה פוסקים לא צעי שתייה לורתו מוכחת,  
 רק חיצרו צקרקע מצטלו מחורת קצלת עומאה,  
 וצפרע דאולי אפשר לעשות הגוממי שיהי' פחות  
 מג' על ג', דלשיעת כמה פוסקים מניעת הזחילה  
 מותר צדצר המקבל עומאה כנודע. וגם צודאי  
 ליכא זחילה ויכרת, א"כ יש צירוף שיעת הרשצ"א  
 דל"ה זחילה, ואף דהר"ש מחמיר מ"מ הר"ש  
 ס"ל דמניעת זחילה ל"ה צכלל הויתו צעומאה,  
 ואולי המקוה היא מעיין ואין זחילה פוסלת בו,  
 ואף דאנו מחמירין גם צמעיינות שלנו דהוי כמו מי  
 צילין כמ"ש מרן הק' (צטל דצרי חיים מלאנז) ז"ע,  
 מ"מ עכ"פ יש סניף להחיר, ע"כ דעתי נוטה להקל  
 אם יסכים ע"ז כ"ק הגב"ל הנ"ל. עכ"ל תשו'  
 מהר"ש], ועכ"פ בזה צמצעל ע"ג קרקע צוודאי יש  
 להקל, וע"ש [צשו"ת מאור יהושע] מה שמציא  
 מחיצור לטברה (סי' נ"ד), לעיין צרזא של מתכות  
 דאפילו מצטלין ע"ג קרקע, מ"מ מיקרי גרור ע"ג  
 כלים, דשם כלי נשאר עליו, וראיתי צמנחת ילחק  
 (סי' ק"ה) שמציא צשם הערוגת הצושם חידוש זה  
 דעכ"פ לא מקרי גרור ע"ג כלים, ע"כ וכצב  
 מצואר כן לפי הנ"ל גם צחיצור לטברה.

ה) וע"ש צמאור יהושע צהג"ה מהמסדר ליישב  
 ד' מרן הד"ח מקושיית החזון איש ודצרי  
 לודקים מאור, ואין הפנאי מסכים כעת.

ו) וע' נהרי אפרסמון (סי' ס"ה) איזה הלכות  
 צענין זה, עכ"פ צב כצנו שלא לעשות כלל  
 צרות של מתכות.

**סימן סד**

**בענין אם מותר לעשות מקוה עם  
 כלי הנקרא (פילטע"ר) שמנקה ומסנן  
 המים אחרי שנשתמשו בהם.**

ב"ה אור ליום ג' לס' למען תחי' תשל"ד לפ"ק,  
 אירווינגטאן יע"א.

באופן שחיקנו להם לא בדרך אחרת, וגם יבאו מימי העיר לצור העצילה רק בהמשכה ויהא הנקב פתוח בשעת העצילה, עכ"פ א"א לעשות יותר במדינה הלזו אשר צעו"ה ירדה פלאים ואין דורש ואין מצקש ועכ"ח לריך לסמוך על זה דכיון דכולו בהמשכה לדי מרן הד"ח זי"ע הוא דרבנן שוב סמכין דלא ישכחו לעשות הכל כג"ל והשקה מעולה, ועתה נבא לענין שאלתנו, אם נחיר הפילטע"ר אז תחצטל ענין של זריעה מכל וכל, וכמוצו, שהרי מנקין צמים שיחזרו ללולים לצור העצילה ולא לילך בדרך זריעה, והרי זהו כוונתם לסנן ולנקות, וא"כ לנו עוקרים צידים צזה שלא יהא מציאות שוב לזריעה אשר לפי ד' הח"ס זהו העיקר צמי גשמים, לכתחילה, ואפי' במקום שעושין רק השקה ולא זריעה מ"מ ברבות הימים אפשר שיוכלו לעשות גם זריעה, ואם נסכים לעשות פילטע"ר אז תיעקר דבר זה של זריעה לגמרי, הא חדא.

**ב) טעם השני.** הנה הפילטע"ר, עבודתו לדחות המים המלוכלכים מן הצור סובב והולך לפילטע"ר ואח"כ כשנסתכן הולך ושוב, ועל ידי כח העלעקטריק, ופתיחת הכפתור עובד עבודתו בתדירות חוזר חלילה, הולך ושוב, ואם ישכחו לסגור הכפתור אז יעבוד כסדרן והוי זחילה, אשר הוא פסול דאורייתא לרוב הפוסקים, כמעט כל הפוסקים, וזה חשש נורא וקרוב מאוד שיכחו לסגור הכפתור, ויש הרבה פילטע"ר שעובדים עבודתם בחשאי, ועלול מאוד לשכוח זאת דלא נרגש כ"כ והוא חשש א"י כרת ר"ל, ומי ירהיב עוז בנפשו להיות ערב שבשום פעם לא ישכחו, וצשלמא באם ישכחו לפתוח נקב ההשקה אז עכ"פ הוי בהמשכה וכג"ל, ובפרט שבזה כל אשה ההולכת יכולה לראות ולהרגיש אם לא נפתח הנקב לא כן בהפילטע"ר.

**ג) טעם שלישי.** כבר נחבאר דמלאכת הפילטע"ר שונות זו מזו, ואולי יזדמן פילטע"ר אשר עובד בכותל מן הצד, ואז כל סמיכת המים על צינן ומאשינערי"א של הפילטע"ר דאם נפתח אז הולך ילך יולא ושוב א"כ נמלא שכל עמידת המים על כלי מחכת הלזה ונפלו צרצרתא מה שאוסרים האחרונים באם יקום כל המקוה על כלי מחכות כמו באבולוי"ק-ווענט"ל המוזכר באחרונים כידוע, דמעמיד כל המקוה בדבר המק"ע, ואם כי לא

עצילה בנהרות, על כן כ' מרן דבאופן של שני צורות עם זריעה הוא הכל עלהיו"ט, ונקל יותר משאר האופנים, ובכל פעם יש מקוה כשרה והיא עובת הרבים, כן מחבאר היעב להמעין (בחשובה רי"ד), ואפי' משום חשש של נתן סאה ונטל סאה כ' שם מרן שלא יבאו לידי כך (ע"ש באמלע החשובה של סימן רי"ד) משום דהמים חמים שבאו לצור העצילה לא היו ממש שאובים, וגם הלכו בהמשכה ע"ש, עכ"פ דעת מרן הוא, לעשות מקוואות של מי גשמים, רק באופן של זריעה והמים באים בהמשכה, אבל באופן של השקה מזה לא דיבר מרן, וכנראה לא ראה בזה לכתחילה, ליקח מים שאובים ולהשיק לצור של מי גשמים, גם ע"ש בחשובה הנ"ל (סי' רי"ד) דאם אפשר במעין בלא קישויים וחששות אז בודאי עוב וישר ע"ש, וכן נהגו בגלילותנו שכל המקוואות היו באר מים חיים ועשו באופן שלא יהיו כל החששות, אדרבה זה הוי המוצחר, ובגליל העליון היו מקוואות של מי גשמים על ידי זריעה כדעת מרן, ששם הוי קשה מכמה סיבות לבא לעשות מקוואות של מים חיים, ועי' בשו"ת הגה"ק מהר"י שטייף ז"ל (סי' ע"א) שמאריך שם לעשות המקוואות בזריעה והשקה דוקא, והעיקר הזריעה כדעת מרן ח"ס ז"ל ע"ש, וכן שמעתי שמאריך בשו"ת מהרש"ג להג' האדיר דסעמיהאלי ז"ל, ואח"י לעיין בו, וכן במקוואות של קהלות הגדולות של החרדים הי"ו, נעשה כזה בזריעה והשקה, ובודאי במקום שקשה לעשות שניהם כשר גם בדרך השקה דהיינו להמשיך כל המים שאובים צראוי לבלוע כקרקע לצור העצילה ואח"כ להשיק ולהניח פתוח נקב ההשקה לצור של מי גשמים כל שעת העצילה, וכפי ידיעתי הלא כה"ג אשר זכה בצדקתו לתקן כמעט כל המקוואות צערי השדה מקלה ארלות הצרית עד קלהו, ג"כ עשה כן אם אפשר אז לעשות שניהם זריעה והשקה, ואם יש קישויים אז בדרך השקה וכמו שנחבאר, והגם כי צערי השדה במדינה זו כמעט אין איש שיהא בקי בהלכות מקוואות (ואפי' בשאר הלכות ג"כ כמעט לא, רק באיזה קילור הלכות) מסתמא מלא כה"ג בכל עיר איזה יראים, אשר עכ"פ משגיחים שיעשה הצלן, כפי שהורה לו כה"ג או ששאלו איזה מורה הוראה מובהק, מרבנים שבאו למדינה זו מערי אייראפא, החרדים אל דבר ה' ובקיאים בהלכות, דהיינו אופנים הנ"ל שיבא מושק למי הגשמים, ומי הגשמים יבאו רק

**שוב** בא לידי שו"ת מהרש"ג ושם צ"ל ס"ה ראייתו כן לעשות בזריעה והשקה, ומביא שם ד' מו"ר הגה"ק מו"ה שאלו צראך ז"ע צספרו הבהיר שאלו שאל (ס"י קכ"ד) שעמד צדי החת"ם (צס"י רי"ד) צדי קושיות עלומות, וגם הגאון דסעמיהאלי ז"ל לא מלא מענה ע"ש, וראיתי שם צשאלו שאל שגם מו"ר כ' לעשות זריעה והשקה, ואין הפנאי מסכים כעת יותר ואי"ה צפ"א.

**ב**

בענין מי שנימול תוך ז' להבראתו, האם צריך להטיף דם ברית.

ז) **עוד** חקר כה"ג צמי שנימול תוך ז' להבראתו, האם צריך להטיף ממנו דם ברית, הנה ראייתי ד' הגאון מו"ה יצחק יעקב ווייס שליט"א ראצ"ד ירושלים חוצצ"א וצלדק כל אמרי פיו, ואין בהמ"ד בלא חידוש, לבא צשורות שחיס שהן ארבע, הנה צערוך לגר כ' הגאון אביר הרועים ז"ל (יצמות ע"א) דלתי' א' צגמ' שם יום ז' להבראתו דאורייתא מכח הלל"מ ושוב אולי צריך להעד"צ אס מל צדיעצד תוך הז' ימים כמש"כ הש"ך ז"ל (ס"י רס"ב) צבי מל תוך זמנו, וצאמת הערל"י צעלמו כ' צסוף דצרייו דלא דמי ע"ש, אך בלא"ה ד"ק ל"ז להצין, איך אפשר לדמות הענינים, צשלמא צמל תוך ח', דמחוסר זמן ועדיין לא חלה כלל מצות מילה, על כן לא קיים המצוה ולריך להעד"צ, משא"כ צזה הרי כבר הגיע הזמן, ורק ארי' דרביע עליו, מלד הסכנה, וראוי ממשנה דצצת (קל"ז) דמל של ע"ש צצצת, עשה מצוה לכו"ע, רק לרי"א עטה צדצר מצוה ועשה מצוה חייב חטאת ולרי"י פעור אצל לכו"ע עשה מצוה ע"ש, וא"כ קו"ח מה שם שצצר על אי' סקילה מ"מ אמרינן קיים המצוה, דרק ארי' הוא דרביע עליו וכמצוה סצרה זו צכ"ד צש"ס, א"כ כ"ש צכה"ג דהלל"מ הורה לנו אי' סכנה עכ"פ הוא דצר מצחוק, וצזמן כבר הגיע, רק ארי' דסכנה רביע עליו פשיעא שקיים המצוה ול"ל להעד"צ.

ח) **ועוד** ראוי אלימתא יש להביא ממשנה זו עלמה, דהנה צמשנתו צמל של ע"ש צצצת, לדוגמא אס החינוק נולד צע"ש וחללתו חמה עד צצת צחלות, ושוב כשהגיע יום ע"ש, יום השמיני א"א למולו דלריך ז' ימים להבראתו, ונעשה ראוי צש"ק צחלות, והוא מל אותו צצצת צצוקר ה"י

צרוך כי הפילטע"ר אשר יעשו יעצוד כן, אולם מי יאמר שלא יעשו גם צאופן זה והלא יש הרבה אופנים צפילטע"ר ומיום אל יום מתחדשים אופנים שונים, וכמ"ש מרן הד"ח ז"ל צבי מאשינען צבי ליצית והשאה, שדצר שמשחנה מיום אל יום אין לסמוך על זה.

ד) **טעם** רביעי. העירני צני הרה"ג מו"ה אליעזר חיים שליט"א, כי צשעת עצודת הפילטע"ר הלוך ושוב, צאס אז פתוח נקב צהשקה, אשר שכיח שמיחים פתוח נקב ההשקה למי הגשמים, וממילא כשמושך כח הפילטע"ר את המים, נצרוקן הצור מי גשמים עד הנקב, והמים צאים ושצים כסדר לצור העצילה ודחי' המים לצור גשמים ג"כ ושואצים צחזרה עד הנקב, וכן כסדרן, א"כ צכמה שעות כבר נחלפו המים והוי נתן סאה ונטל סאה, ולכתחילה מחמירים בכל מקוואות שלנו שלא תהא נתן סאה ונטל סאה.

ה) **טעם** חמישי. מלד הסצרה, אס נעשה ונחיר לעשות חדשות הלזו, אז יעשו כן צכל רחצי המדינה, והוא דצר הנראה לעין כל דצר של פרהסיא, וצשלמא כעת כשרותה של מקוה ועשייתה ידוע רק ליחידים, אולם צאופן זה שצולט לעין הרואה יראה כל אי' שמקוה נעשית על ידי פילטע"ר כמו כל סווימינג פו"ל, וכ"א יחשוב שצוה העיקר, לא אלו מעהרין רק אלו מעהרין, והיא גזירה קרובה ופשוטה, וישכחו העיקר להשיק ולהמשיך והעיקר הפילטע"ר, שהרי יראה שצכל מקוה יש פילטע"ר ואס נחיר לעשות כן, מסצצר שיעשו כן צכל מקום.

ו) **טעם** ששי. ג"כ מלד הסצרה, דלא ימלא צערי השדה אחראי, אשר יקה על עלמו שלא יצאו כל החששות הכ"ל, להשגיח צעינא פקוחא, הלא גם עתה הקישויים גדולים, ואס תהי' גם פילטע"ר, מי איש אשר ישים לב על אלו הדברים, ויתקלקלו ח"ו כל מה שהושג צע"ה צכל המקומות צענין עשיית מקוה כשרה, וח"ו ירד לעמיון, וצרוך לכל רואי השמש הצקויאים צתלכות מדינה זו, אשר עמו צעלו ישאל ומקלו יגיד לו, כל המיקל לו מגיד לו, אין דורש ואין מצקש לדברים העומדי' צרומו של עולם, ע"ל בן אינן להעלות ע"ל הדעת להחיר פילטע"ר, ישתקע הדבר ולא יאמר ח"ו. ה' הטוב יעבר לצנינו לעצודתו, ויצרוק עלינו מים טהורים צצ"א.

דעתי העניי, אשר הוא גם דעת גדולי זמנינו הי"ו, כי ח"ו להכניסו לכלי תשמיש למקוה עהרה, מכח כמה חששות לאוריייתא ודרבנן, ומי יודע עוד מה יולד יום עוד חששות, כי משתנים המאשינעין מיום ליום כמ"ש מרן הגה"ק רשכבה"ג בשו"ת דברי חיים (ח"ב ס"א) וכ"ש בזכ"ז שמהדשים בכל יום ע"י הטעכניק גדולות, פשיטא שחילקה להקל בזה.

ב) וזהנה צמה שזורתי כה"ג מאז צמס רב גדול שליט"א שריפרק צמה שכתבו שיש חשש זחילה בהפילטע"ר, ורצה לדחות זה מכח ד' רבינו הרמ"א ז"ל (ר"א סעיף ג') דכשזוחלין מעט ושבים למקומן אין חשש זחילה, וכן בזה הולך ושז אחר עבודת הפילטע"ר להמקוה, אח"ד. ואמרתו לכה"ג שזה יתא כלל, ולא יעלה על הדעת שזה יהא דומה להא דרמ"א, דמקור מקומו עהור לדי הרמ"א בשו"ת הריב"ש (סי' רל"ב) ושם מבואר שהמים בהכרח נתפחים מכח האדם הטובל, ומיד אחר כן צסור כח המכריח אז שבים למקומם הראשון בהמקוה, יעיי"ש היעב צדה"ק, אבל כה"ג שהולך להפילטע"ר ואח"כ כשנגמר עבודת הפילטע"ר אז צכח המאשינעין ישונו להמקוה או כולם או מקלתם, כפי מה שרולה הפועל הטובד שם, וכי זה יש לדמותו לדברי הרמ"א, ראשית לא שבים מעלמם, ולא תיכף, ולא סמוכים להמקוה, ולא נשארים צחדר המקוה צסמוך, רק הולכים ויוצאים לגמרי וצבלעים בהפילטע"ר. וכל מה שחשצנו כאן שצריך להיות כן, מבואר צלי הריב"ש שם, וצלי רבינו התשצ"ן (ח"ג סי' ל"ד). ולענ"ד יש לדמותו למי שיעשה נקב צלד המקוה שיזחלו למקום מיוחד צרחוק ושם ישאצו המים צאזזה כלי או דלי וישפכו צחזרה צאזזה צביל שילך צחזרה להמקוה, הכי יעלה על הדעת שזה יוכשר.

ג) וזהנה מש"כ הרמ"א ז"ל לי "מעט" כוונתו צרורה דמבואר צלי הריב"ש דכשהכותלים של החדר סמוכים אז מתיר וכן מבואר בהשצ"ן, לא כן אם זוחל להלאה ואין שם כותל ע"ש היעב, וזהו שכי הרמ"א מעט דאם יזחיל למרחקים אפי' יהי שם כותל לא מהני וזהו לי זחילה מעט שאין צכחן לזחול הלאה, כיון שיש מעכב ע"י הכתלים רק עכ"ח שבים למקומם, ומבואר היעב שד"ק מבוארים בהראשונים הני"ל.

ד) ונראה גם להסציר די הריב"ש (סי' רל"ב) למה לא נקרא זחילה ציולא ושז מעלמם

ומתעכצים צכותל הסמוך, שכתבו שם רבותינו, דהוי כמקוה קטן צחוך הגדול. והסצרה דאם נאמר דכה"ג מקרי זחילה<sup>ב</sup> הרי א"כ לא ימלא עבילה צאשצורן, דצכל עבילה מכח האדם הטובל שבים והולכים המים מכאן לכאן, רלוא ושוצ מכותל לכותל, ואם זה מקרי זחילה א"כ א"א לטבול צסום פעם צאשצורן, אעכ"ח דזוחל הוי רק כשלא מתעכצים ויוצאים הלאה, לא כן ציוצאים ושבים מיד ע"י הטכוב צכתלים. עכ"פ צנ"ד לא דמי לשם כלל והוי כעוכלא לדנא.

ה) ובעיקר לחדש חדשות כאלו כה הראתי צני הרב החו"צ מו"ה שמחה ישראל שליט"א בשו"ת חשב האפוד (ח"א סי' י"ז) שכי צזה"ל, אמנס כיון דהוא דצר חדש קלת (שם מיירי שרלו לעשות פעולות שהמקוה תשאר נקי' על ידי איזה פעולות) נחייעלתי עם הגאון שר התורה מוהרד"צ וויידענפעלד (שליט"א) ז"ל מטשעצין ואמר לי כי לפי דעתו אין לעשות צמקוה שום דצר שלא נהגו צו הראשונים ואפילו אין עליו שום חשש, כי אי אפשר לדעת מראש מה שיוכל להוולד מאיזה התחדשות שהוא, ואף שצמושכל הראשון נראה כולו טוב, יתכן שצמשך הזמן ילא מזה קלקול שלא שערנוכו, אח"ד ע"ש.

ו) ע"ל כן אפריון נמע"י לכה"ג, אשר כלופה לצית ישראל צטהרת מקוואות, שיעמוד על משמתו, ואין להציוא פילטע"ר צאזזה לורה שכה"י לתוך קהל ועדה, להשחמש צו למקוואות, וצטוח אני שכל עדה קדושה תעה און קשצת, צענין חמור אשר קדושתינו תלוי' צזה שלא לפרוך גדרי העהרה, ולא יכניסו כלי הזה לגבולם, וצצכות זה מכה צקרוב למים טהורים צשוצ כי שצות עמו.

הכו"ח בברכה ושלוי' והצלחה וכט"ס ידנ"פ מוקירו כערכו דושת"ה

הק' רפאל בלום

**סימן סז**

**המשך**

להנ"ל

ב"ה אור ליום ה' האזינו בין כסה לעשור תשל"ו לפ"ק.

אחדש"ה נשחוממתי על מה שדרש כה"ג, עוד צענין הפילטע"ר למקוה, לדע מה דעתי העניי

נוטה, הגם שכבר נדפס בטברת יו"ע על משניות (ח"ג) תשובתי הדלה לאסור מכח ששה טעמים, מ"מ יש מי שהוליא קול כי שוייתי נפשאי הדרנא, לא ידעתי באמת מצטן מי ילאו דברים אלו, אשר מופרכים מעלמס ואין כדאי לטפל בהם, ופשיטא שהאיסור במקומו עומד כמו שחוו דעתם גם גדולי ישראל הי"ו, וח"ו לצנות נהרסו"ת, אשר עלולים לקעקע בירת קדושת ישראל ח"ו, ולהרום יסודות חוקי עברה ח"ו, על כן אשנה ואשגש פה, כי אין להעמיד פילטער ח"ו, וחזקה על חברים, שומרי משמרת הקודש בכל מקום שהם, שלא יוליאו דבר שהוא אינו מחוקן, ולא יניחו לבא לגבול ישראל פילטער הלזה, ועליהם ועלינו תבא ברכת טוב וגמח"ט ושנת גאולה וישועה בתוכ"י בע"ה אכ"י"ה.

הכו"ח בברכה ודושת"ה

הק' רפאל ב"רם

שיעשו לכתחילה השקה וגם זריעה, כאשר הארכנו שם בכל זה. (ב) חשש קרוב ונורא שיכחו, ויעזבו הפילטער גם בשעת העצילה, והוי זחילה פסול דאורייתא לרוב הפוסקים, כמעט כולם. (ג) מלאכות הפילטער שונות זו מזו, ואם יהיה הפילטער מן הלד, וסמיכת כל המים על צנין והמאשינעריי, א"כ מעמיד כל המקוה על דבר המקב"ט, כמ"ש האחרונים באצלו"ף-ווענע"ל. (ד) אם יניחו פתוח בשעת עבודה הפילטער נקב בהשקה תחרוקן הכל ויהיה הלוך ושוב כל המים והוי נתן סאה ונטל סאה. (ה) מלד הסברא, אם נחיר כן, יעשו כן בכל רחבי המדינה, ונעשה המקוה כסווימינג פו"ל, ויהיה להם העיקר הפילטער, לא אלו מעהרין אלא אלו מעהרין וישכחו העיקר להמשיך ולהשיק והיא גזירה קרובה ופשוטה, שהרי הפילטער נראה לעין כל רואה. (ו) ג"כ מלד הסברא, דלא ימלא אחראי צערי השדה שישיגה על הכל, הלא גם עתה הקושיים גדולים שאין כמעט מורה הוראה בכל המדינה צערי השדה, אשר בקי צהלכות, ועוד להוסיף כזה, לא יעלה על הדעת. כ"ז ציררנו שם היעז צס"ד.

סימן סח

המשך

תשובה נגד מי שרצה להתירו להנ"ל

(א) ועתה נשוב ונראה ד' הרה"ג הנ"ל, מש"כ דאפי' אחרי שוב המים מהפילטער מושקים במקוה התחתונה, כיון שהוא מקוה ע"ג מקוה וגם מקוה בלדה. וכי ללך בכל מקום לראות האם עשו מקוה ע"ג מקוה. שנית כגון אלו שנוהגין כדברי מרן הדברי חיים שלא יעשו מקוה ע"ג מקוה א"כ מאי איכא למימר. גם צור בלד אם פתוח בשעה שהפילטער עובד אז מתרוקנים משם כל המים ג"כ, ולא מהני השקה.

ב"ה אור ליום ו' עש"ק "ויברך אותו שם" תשל"ו לפ"ק, אורווינגטאן יע"א.

(ב) אחדש"ה גיה"ט הגיעוני ע"ג, ומה שהעיר כהד"ג עוד הפעם אודות הפילטער (מסנת) למקוה עברה, הנה אבא צזה בקולר אמרי"ס להשיב על מה שכי הרה"ג המתיר שליט"א במכ"ע המאור (מחודש מרחשון תשל"ו), והרה"ג הנ"ל צראנו הטוב לזכות הרבים ילא לישע הפילטער ולהכשירו. אמנם על משמתי אעמודה, שאין להכשירו בשום אופן. ובאמת בטברת יו"ע (ח"ג דף ע"ו) נדפסה תשובתי הדלה בענין זה (מלבד עוד כמה תשובות בענין הנוגע לנ"ד, רק אין מן האורך לכופלם כאן), ועכ"ח אלעך פה לחזור עליו בשורשי הדברים כדי שיצוארו הכל על נכון. הנה העלינו שם דהפילטער יש לאסרו מכח ששה טעמים, ד' עפ"י הלכה וצ' מכח סברא. (א) כי על ידי כן יחבטל עכ"ח מקוה על ידי זריעה, אשר מרן חת"ס החשיבו לעיקר, ורבותינו נוחי נפש החזיקו

(ג) ומה שהשיג על דברי הגאון ראצ"ד דירושלים שליט"א, דאם אין הגזחלים מערבין א"כ במקוה של חת"ס, ע"י צור הזריעה, אשר כתב מרן דלית דטב מיניי, איך כשר הלא בשעה ששופכין המים לשם הוי זחלין. הנה האמת כמ"ש הרה"ג דהלא יש כאן מקוה כשרה וזה נשאר גם אח"כ על כן שפיר לא מקרי שהגזחלים מערבין, אבל בפילטער הלא מתרוקנים כל המים הלוך ושוב על כן בשעה שהפילטער עובד אין מערבין שכולם זחלין חולה, ואח"כ כששוקטים כבר נתרוקנו ושבו כל המים ואין מכשירין. ולדקו ד' הגאון הראצ"ד שליט"א (ועי' לקמן סוף אות ד').

מים חדשים, בכל יום בתכלית הנקיות ולמה לנו לבא לחששות גדולות וקרובות, ומה שחושב הרה"ג שגשים הנאורות גזרו אומר, שלא ילכו רק אם יש פילטער. הנה נשים לא יודעות כלום, רק שחבי' לכן מקוה נקי, וענין פילטער גילה לכן מאן דהוא, ועתה חושבות שזהו תיקון היחידי, ואם יאמרו לכן שחביה נקי' די צזה, ואין צזה שום זיכוי רבים, רק אדרבה ח"ו קלקול להבא שיחפשע הפילטער בידי ההמון, וכבר כתב מרן הד"ח דמאשין משתנה בכל עת, וחשש וגזר והחמיר בכל מלואות שלא יעשו על ידי מאשין וקו"ח צנ"ד. והבאנו בתשובה אחת [לעיל סימן ס"ו] דצרי גאון הדור מטשטצין זי"ע שלא לעשות ענינים חדשים במקוה שא"א לדע' הקלקולים שיאלו מזה (כאשר הוצא בשמו בשו"ת חשב האפוד).

ז) ודגה היה מקום להאריך בכל פרט ופרט הרבה אולם כמדומה שאין מן הצורך שכבר גילו דעתם גאוני הדור שליט"א שלא לעשות פילטער. ועל כן אם כי כונת הרה"ג המתיר שליט"א רלוי', ודורש עוב לעמו ורולח בתקנת צנות ישראל, מ"מ יש להן תקנה אחרת בקל"ט ערסא, וקל"ט הולאה, ליתן מים חדשים בכל יום, ולא על ידי פילטער אשר עלול ח"ו להביא קלקול וחששות גדולות.

ה' העוב יערה עלינו רוח עברה ממרום, ונפרץ למזרח ומערב לפון ודרום, להרחיב גבול הקדושה, ולראות כלילת יופי בחידושה, וקיצון נדחינו מארבע פינות, באותות ומופתים קץ הפלאות, מתוך שובע שמחות, ועיני כולנו רואות צעזרת רוכב ערבות, לשם ולתהלה אכי"ר.

בדשת"ה יד"ג עוז

הק' רפאל בלום

## סימן סמ

### עוד בענין הפילטער

ב"ה אור ליום ו' עש"ק נחמו תשל"ה לפ"ק.

שלוי' לכבוד האברך המופלג ומופלא בעל פיפיות כ"ש מו"ה ... נ"י ולבאל"ש.

אחדש"ה צענין הפילטער שנדפס בשמי צעברת

ד) שוב כתב הרה"ג הג"ל דאפילו אם יזחלו מים שצבור הזריעה לא מזיק מג' טעמים, א) שיש המשכה קודם לזה. ב) הא דזוחלין אין מערבין הכוונה אשר רק באם מכשיר מקוה חסרה משלימה, לא כה"ג לטהר השאובין. ג) דמים הכשרים אינו מזיק שזוחלין, רק השאובין לא יהיו זוחלין, דעכ"ח כן הוא דאל"כ איך אפשר לעשות השקה או זריעה בכלל הרי כולם צורך שזוחלין השאובין להכשרים. הנה מש"כ צעטס הראשון שיש המשכה. הלא כיון דכולו בהמשכה שוב לריך שיבאו ויושקו צמים כשרים דכולו בהמשכה אין שום היתר, וכמו דכולו שאוב לריך להשקה כשרה כמ"כ צזה, וזה פשוט וברור. צ) מה שרולח לחלק בין חסרה לבין שאובה. מצוהר להדיח בדצרי האחרונים דצרי הרמז"ס ז"ל דאין זוחלין מערבין גם בשאובה. נא לעיין בדצרי נוצ"י מהד"ת סימן קל"ו, וחת"ס סימן ר"ח, וכן בשאר דצרי רבותינו ז"ל ואין שום חילוק. ג) מש"כ דמים הכשרים שצאים עליהם השאובים שפיר מערבין ומכשירין. חמת הדבר, רק שריך להמתין עד שיהיו שקעים כמצוהר בת' ד"ח צכמה תשובות, רק כאן אינו דומה, דעל ידי הפילטער שמושכין צכה העלעקטרי"ק כל המים וכולם זוחלין מקרו (ועי' רמ"א סעיף נ', והעירני הרה"ג"ל דהעלמען מנוצ"י ת' סימן קל"ז), אולם צנ"ד ממילא כשפותחין הנקבים אז הכל זוחל (וכמו שכתבנו ארת ג').

ה) מ"ש"ב הרה"ג דיש זהירות יתירה וסוגרים צמפתה הכפתור. הנה מי יעמוד אלל כל מקוה שצאמעריקע שיהי' סגור ומסוגר, ועוד הרבה מכשולים כזה, ובלא"ה הלא דעת כל הגדולים שליט"א לאסור, ועכ"ח לריך הרה"ג לצטל דעתו ולילך אחר דעת רבים כדרכו של תורה. ובאמת מי שצקי צתכלוכות מדינה זו ידע שיש לחשוש הרבה והרבה, יותר ממה שכתוב כאן, וכחצנו רק מטע מן המטע.

ו) שוב כתב דאין צכחנו לגזור ואפילו הצ"ד הגדול גזר רק כשיש טעם. הנה בכל דור ודור חששו רבותינו לחשש הקרוצ לבא, וכל ספרי הפוסקים מלאים מזה, ורק במקום שלא אפשר, אז עשו עכ"ח גדרים מה לעשות שלא להכשל, אבל צנ"ד, הרי כעת לא דומה ללפני שנים, שעי' הטעניק אפשר לעשות בכל יום מקוה נקיה עם

יו"ע על משניות (ח"ג) ששה טעמי' לאסור, די' להלכה, די' מסבא, וכחצת לפקפק אצא על סדר דצריך צע"ה כיד הי' הטובה אלו, (מכחצך קבלתי היום ציוס ת"צ, ועתה צאתי להשיב אחר שעברתי על דצריך).

ה) **כתבת** כמה דפיס האם הפילטע"ר זחילה הניכרת, וגם מהו הלכה כשאונה ניכרת, הנה אין כדאי להשיב צזה, כי מי פתי יסור הנה לחשוב על מוס שמחלפים לגמרי באיזה שעה לומר שזו אינה זחילה ועל זה לא לריך בירור וראיות, וכל מה שהצאת ספרי' על זחילה הי' צידך להציא עוד הרבה ספרי' שמדברי' מענינים אלו, רק שלא נוגע לעניינינו, והדבר פשוט לכל בר די רב דחד יומא שהוא זחילה ופסול דאורייתא.

ו) **אעפ"כ** אין ראוני להוציאך חלק לגמרי, הצאת סבא וראוי, מאיזה ספר (ספר מהמחוצרי' לפועלי און אין במחילתינו, וכבר נדפס בקו" פתח האוהל" תשובה צזה, [ע' לקמן סימן פ"ב, (המעתיק)] ידיעה הוי כאלו רואה, שהרי הרשב"א כי צבילה (ל"ח) דבגזינה כיון שידע דבאיסור העמיד על כן לא צטל לא כן צמים, הרי דמה שידע חסוב כאלו נראה ממש, כמ"כ בגי"ד הרי יודע שהפילטע"ר מוציא המים א"כ הוי כניכר הזחילה אח"ד, הנה ברשב"א הוא להיפוך דעל ידי שרואה הגזינה שהועמד, יודע מזה שהועמד באיסור, ולא לומר דאם יודע אז רואה, וז"פ. שנית אם היינו לריבין להציא ראוי שיהא ניכר דוקא הזחילה אז נציא ראוי לזה, אמנם הענין דלא כתיב בתורה ולא אי' בגמ' דזחילה צע"י ניכרת, רק אמרי' דאם לא ניכרת לא הוי זחילה, אבל אם הזחילה זחילה לא מעלה ומורדת אם ניכר או לא, כל טעמו של רשב"א דאם אינה ניכרת לא פסלה תוכ"ק, דזו לא הוי זחילה, אבל במקום שהאמת שהוא זחל בזחילה גמורה ממקום למקום, כל המים, אז לא צע"י ניכרת.

ז) **באות** די' כתבת דא"א לחשוב דמה שחוזר חלילה הוי כאינו זחל, דל"ד להך דריב"ש כלל, כבר אמרתי דבר פשוט הלזה צטל פה להגה"ל דהעלמתן לפני הרבה מדשים וגם כתבתי לו אח"כ רק שלא נדפס עדיין, צ"כ נדפס מהה"ג דעשאקאווע צהמאור כל זה, והוא פשוט וא"ל לפנים.

ד) **באות** הי' כתבת דלא נעשו שאוצין צפילטע"ר דצכל פעם יש מי' סאה צבור, ע' צש"ך (ס"ק קכ"ע) דאין הנזחלים מערבים, וע' חת"ס סי' ר"ח, ויש להאריך צזה הרבה, עכ"פ לא הוכשרו המים צשעה שהפילטע"ר עוצה, ונשאר שמוציא.

ה) **באות** י' כתבת דמה שהעליתי שאנו נעקור לגמרי ענין זריעה שקילסו מן חת"ס. וכחצת דזה טעות דוכי השקה לא מהני לכל מקואות למאות עכ"ד, הנה לא ידעתי וכי יש בר צב רב בעולם שאין יודע שהשקה מועלת דבר שהמשניות וכולי ש"ס וש"ע מלא מזה ועל זה מי יפרק וסמיות עינים יש כאן. ומי לא יודע שכל מקוה כשר בהשקה, אמנם מן כי' על זריעה דלית דעב מיני', ומי יהיו לכתחילה לעקור זאת, הלא מו"ר הגה"ק צספרו צשאל שאל נתן ג"כ ענה זו לעשות ג' צורות כדי שיהי' זריעה וגם השקה, והטעם דשמא ישכחו לעשות השקה, ואתה ראית צשו"ת מהרש"ג ואך לא ראית שזכו החשש שיש בהשקה על כן מהדרין לעשות ג' צורות, ואם תעיין היעב דדי' מו"ר שם באריכות ד"ק יתצטרך לך הכל, וממילא מה שכתבת שישנם למאות מקואות כזו, ממני"פ לא לריך אתה לכתוב דמי לא יודע דמהני השקה ועכ"ז רואים גם בצריעה, וכן עושין צוילאמסבורג המקואות.

ו) **ביש"ב** צאות י' צשם הג' רמ"פ שליט"א שהחת"ס לא כיון לזריעה, הנה אין ספרו מצוי אללי, ונאמנים עלי כל דברי רבותינו שכן פירשו די' החת"ס ומעולם לא עלה על דעת שום איש לפרשו צענין אחר, ואין אני יודע איך אפשר לפרש ד"ק באופן אחר, וע' דדי' מהרש"ג וצדי' מו"ר שם ותרעה, ואנו מקצלי' דעת רבותינו הקדושים ז"ע.

ז) **ביש"ב** צאות י"א לבקש קולות צענין נתן סאה ונעל סאה, אהובי אנו נמשכים אחר רבותינו הקדושים הדברי חיים ז"ע וכל רבותינו חכמי גאלייען ואונגארן, להם התפארת צכל הוראה, שאסרו צהחלט לכתחלה לעשות ני"ס וני"ס, רק צשעת הדחק גדול, וכבר הזכרתי די' הד"ח וע' צדרכ"ת (ס"ק קל"ח) ותרעה איך החמירו גאוני הדור כמו הבית ילחק וכל רבותינו, ממילא אין שום נפק"מ ממה שהצאת, והוא קלות צהוראה, דרך



המקואות שיטנס שם כעת תחת השגחת רצנים מוצהקים שליט"א והמה נקיים בתכלי הנקיות וזאים, ויכולות לבא גם עתה ומי מעכב, ואלו שרחוק צעימה, אז גם להבא תהא רחוק צעימה כי צעוה"ר, עד שיערה עליהן רוח טהרה ממרום, כי זהו רק עטנת שוא כידוע, ומי יכניס ראשו בחששות חמורות בשביל דברי הבל כאלו. על כן אדגיש בזה לכבודם שאין להכשיר מקוה כזה והמקואות אשר שמעתי כי ישנם צעוה"ר צעיר וכו' על ידי פילטע"ר, חלילה להשתמש בהן. וגם המקוה החדשה אם יהי' שם פילטע"ר לא ימח שום אי' את בני ציתם או זרעם לשם, וכל אחד ידע כי בנפשו הוא.

**ול'השומעים** ינעם ותבא עליהם ברכת עוז צע"ה, ואקוה כי הלא ישראל קדושים ושומעי' לקול מורים, בזדאי יטו אוזן קשבת וזכות זה נזכה למים טהורים וקדושים כמש"כ וזרקתי עליכם מים טהורים צצ"א.

ידידם עוז דוש"ט בלונ"ח

הק' רפאל בלום

## סימן עא

**בענין עשיית פילטע"ר במקוה של אנשים**

ב"ה אור ליום ו' עש"ק לס' והפריתי אתכם והרביתי אתכם תשל"ח לפ"ק מ"א למב"י. אורווינגטאן יע"א.

בימי העומר יאמר שומר, חלפה לילה ואחא בוקר, ושלוי' וברכה לכ' ידי"ג הרב הגאון הגדול חו"ב בחדר"ת המפורסם במעשיו הכבירים, במים טהורים כש"ת מו"ה חנני' יו"ט ליפא דייטש שליט"א אב"ד העלמען יע"א ולכאל"ש.

**אחדש"ה** לתשובת יקרתו אודות המקואות שנבנו לאנשים ונפרץ הדבר באיזהו מקומות לעשות להם פילטע"ר ולפי דעת כה"ג יש לחוש לכמה

הראצוים כל המיקל להם מגיד להם.

והרי נתבאר שכל הארבעה עממי' שרירין וקיימין.

הכו"ח בברכה

הק' רפאל בלום

## סימן ע

**התעוררות לקהלה בעת בניית מקוה שלא יעשו פילטע"ר.**

ב"ה אור ליום ג' שנכפל בו כי טוב לס' ואתם הדבקים בה"א חיים כולכם היום תשל"ה לפ"ק, אורווינגטאן יע"א.

בין המצרים, יזרח אור לישרים, ה' הטוב קרן עמו ירים, ונזכה לרגלי מבשר בראש ההרים, ושלוי' וברכה לכבוד ידידינו החשובים החרדים אל דבר ה' ותורתו כ"א לפי מהללו בעיר וכו' יע"א הי"ו ולכאל"ש.

**אחדש"ה**, הנה כפי שנודעתי עלתה רוח נכון בקרב היראים דשם הי"ו לצנות מקוה טהרה להרחיב גבול הקדושה, וזדאי דבר גדול הוא להוסיף כזה וכזה צעיר גדולה לאי' בלע"ה כ"י, אמנם נשבר לצי בקרבי כי שמעתי אומרים שזדעת איזה אנשים לעשות פילטע"ר, באמנם כי על ידי כן יתוספו עוד לבא אלו שרחוקות צעוה"ר מטערת המשפחה. הנה פילטע"ר הזה נאסר מגדולי ישראל הי"ו מכמה עממים, ומי ירהיב בנפשו עוז לעבור על דצריהם, אשר נאמרו בלדק וכהלכה, ואין פה המקום לבאר כי כבר נדפסו דצריהם, עכ"פ חלק מהם, ולא באתי בזה אלא לעורר לבצם שח"ו לעשות כן בדבר שקדושת ישראל תלוי' בו, בחשש איסור כרת ח"ו, וחלילה פגם במשפחה למה להכניס את עמם בלרה כזו, הלא כבר כתב רבינו החשצ"ן דאפילו בדבר חול מצקשים הדרך הצעות וכ"ש בדבר חמור אשר הזכירה עליו תוה"ק לריך לילך בדרך הצרור בלא ספקות. ומה שעושים שעל ידי כן יתוספו הרחוקות, אינו אמת כי ראיתי

"סניף" לאריות, בדבר הנוגע לעברתן וקדושתן של ישראל, ואם כי נפתח בגדולים מסתיים בקטנים, לזא באיזה גרגרים זראש "אמיר", הגם כי ערוד אני ז"ה בערדת השיצה הי"ו ועוד, לקחתי מעט פנאי לעיין קצת ולרשום צעט צרזל בדבר הלכה זו צע"ה.

א) מרן הקדוש רשכצה"ג מלאחז זי"ע בדברי חיים (ח"צ סי' פ"ח) בתשובתו להגאון בעל נפש חי' מקאליש ז"ל פוסל לחלוטין מקוה שעומד ע"ג מקוה וסילון שבאמלע מחצרן, כפי שמלוייר זס היעב, מכח דקטפרס לא הוי חצור, וגם ל"א גוד אחית וגוד אסיק ע"ש, וככה זאס אין סלון רק מקוה ע"ג מקוה, וגסרים וכדומה מפסיקין לזד, זין זה לזה, לא מצואר שס זד' מרן מהו בהלכה, אמנם באמרי יושר (ח"צ סי' ע"ג) כי דדוקא בסילון מחצר פוסל הד"ח, לא זולת, ובעלם הי' דעת האמרי יושר (ח"א סי' ק"א) להכשיר גם בסילון אך לאחר שראח די' הד"ח לא מקיל בזה אולם בלא זה יודה הד"ח ע"ש, והדבר יפלא כי הגאון אמרי יושר לא שת לזו במחכת"ה לדי' הד"ח (ח"א סי' מ"ו) שכי' להדיא בתיצה הגחונה ע"ג מקוה ושופכין לתוכה שאזיין דעיקר ההכשר מכח ההשקה והרי הוי קטפרס, דלא מהני צרוזו שאזיין, אשר הוא דאוי, רק דדרצנן מהני קטפרס ע"ש היעב בשלהי התשובה, דשפתי הד"ח צרור מללו דלא מהני גם בזה קטפרס. ובאמת צעמק שאלה (סי' נ"ט) צהצואו די' הד"ח, כי' דלא לזד שהוא קטפרס אלא גרע עוד, שהוא ללוק ומחזיק צעוז דצרו חותנו הד"ח, ומשמעות דצרו דסתס נקצ השקה שהוא מלמעלה למטה בכל גווי הוי קטפרס, אם כי גם הוא לא הביא רק די' הד"ח צסי' פ"ח ולא מסי' מ"ו. גם בתשובה פרי השדה (ח"ד סימן קל"ח) מציא די' הד"ח מסי' פ"ח לפסול מקוה ע"ג מקוה ע"ש ובאמת משס אין ראיח כמ"ש האמרי יושר, ודי' התשובה צסי' מ"ו לא הביא כלל.

ב) עוד יש להפליא דצאותה תשובה סי' מ"ו כי הד"ח צזה"ל "א"כ לא מהני השקה זו דהנה קיי"ל קטפרס וגוד אחית אינו חיבור" א"כ זהו עכ"ח דלא מהני כלל, ואח"כ כי' הד"ח "לכן נ"ל להחמיר לראות בכל פעם שלא יהיו שאזיין" מה לשון לראות ולהחמיר הלא הוא הכרח וא"א בלעדי

שיאמרו החירו פרושים את הדבר להיות פילטע"ר צמקוה, וכיון שניתן רשות לא יצחין זין מקוה למקוה, על כן לפי דעתי העניי יש לגדור גדר ולא להניח כלי פילטע"ר לשום מקוה של אנשים, ונזכה צקרוז למיט העבורים צע"ה א"ס.

הכו"ח בברכה ודשת"ה בלונ"ח

הק' רפאל ב"רם

עוד רגע אדבר, ראיתי צשו"ת מחז"א (סי' י"ג) הני"ל, שכי' ליישב הקושיא של זיי"צ (אר"ח סו"ס פ"ו) דאלמלי נאמר דלאחר שעבר זמן ל"ש שז עזילה צזמנה מלזוה דא"כ הוי"ל מל"ע שהז"ג ולמה עוצלת ז' עזילות (נדה כ"ט), למה תתחייב הרי הוי"ל מ"ע שהז"ג, ותי' מחז"א דכיון דמלזוה זו צאה להתיר האיסור שחוכל להעבר לעברות ולצעלה צאופן זה לא פעורה אח"ד, ולכאוי יש להעיר על זה מד' חוס' (קידושין כ"ט ע"א ומגילה כ' ע"א) דהקשו דלהוי מילה מעשהז"ג, והרי גם שס צאה המלזוה להתיר צקרצן פסח ושאר דצרי' שהערל אסור צהו, כגון לעבוד עבודה ועוד כזה, אעכ"ח לא אמרי' כן.

גם מש"כ צשו"ת זכרון יהודה שס לתמוה על שיטת הרמז"ס המוצא צאוי"ח (סי' קנ"ט סעי' י"ד), הדבר מצואר צהגהוי הגר"א ז"ל שס.

הני"ל

סימן עב

בענין עשיית מקוה על גבי מקוה להנ"ל

ב"ה יום די' לסי' "כי ברוך הוא" תשל"ג לפ"ק, אורווינגטאן יע"א.

אחדש"ה גיה"ע הגיעני ציוס ז', בצירוף העלים, מכתבי הרבנים הגאונים הגדולים שליטע"א, וצראש וראשון פסקו של כ"ק האדמו"ר רצן של ישראל הגאון הקדוש מסאטמאר שליטע"א, צענין מקוה ע"ג מקוה, וציקש כהד"ג לזא להיות

זה. גם אח"כ כי הד"ח "וגם טוב לראות שלא יהיו שאוצים" רק שטוב לראות, והני מילי סתראי נינהו. גם ראיתי בשו"ת מהר"ש (ח"ג וח"ד מ"ה) שדן במקוואות של מקוה ע"ג מקוה על כמה פרטים, ולא דן כלל משום מקוה ע"ג מקוה דהוי קטפרס, לדי רבו מרן הד"ח.

ג) עוד אני נזכר בד' הד"ח (בס"י פ"ח) שכי' שם "וא"כ משום הכי היכי דהמים נוגעים כל העליונים בתחתונים ורק שמפסיק איזה נסרים שאינם כלים הרי הם ממש אחד ולא לריכי לגוד אחיה ולא קטפרס משא"כ אם רחוקים כו", לא יכולתי לזייר לי באיזה אופן מיירי, ומה זה "איזה נסרים" ואיזה לורך יש באיזה נסרים שם, ומהו הפירוש של "כל העליונים", דאם נוגעים כל העליונים א"כ אין זה מקוה על גבי מקוה רק מקוה אחת. ובאיזה אופן החירו הגאונים שכי' הגאון דקאליש שם. והנה הד"ח מפרש אח"כ "וכמו שעושין במקומות שטובלין בארגז תלוי בחבלין שמשלשלין הארגז עד סמוך למים ומקרי בכה"ג שכל העליונים נוגעים בתחתונים. ויפלא איפוא הרי הד"ח בס"י מ"ו כי בעלמו דבארגז יש רק כשפופרת הנווד, והוי קטפרס וגוד אחיה, וגם עכ"ח כוונת מרן כאן "איזה נסרים" על הנסרים של הארגז וכמו שפ"י דבריו אח"כ והרי בס"י מ"ו כי בעלמו, דכה"ג לא הוי חיבור. ועל לך הדוחק ה"י מקום לפרש דכוונת הד"ח דיש ארגז שהנסרים חלולים צין כל נסר ונסר (כעין שכי' חוס' שבת ק"א ע"א גבי ביאתא דמישן ע"ש), ובכה"ג נוגעים היעב העליונים לתחתונים, וכוונת מרן דזכו דוגמת הארגזים שעושים בחבל, רק לא לגמרי דשם רק נקב כשפ"ה עושין, ובזה באים המים בשפע צין כל נסר. אך ל"ע אם יש לפרש כן.

ד) ורחזו הויה לכו' ידג"פ הגאון מו"ה צללאל שעערן שליט"א, שעמד ג"כ בד' הד"ח בס"י מ"ו וס"י פ"ח ומציא ד' האמרי יושר, וכי' ג' חילוקים בדבר, א) בסילון דמרוחק אז פסול גמור דאוי, ב) באם חיבה שקוע צמים ונקוב כשפ"ה אז עובל רק אם לא רובו שאוצין מלד מהיות טוב, ג) אם נוגעין העליונה כולם בתחתונים עובל לכתחילה. ודבריו צמיים דצמים מקיפים החיבה אז קיל יותר וכמ"ש הרא"ש ז"ל גבי שידה שצים (פ"ה דמקוואות מ"א) דצים מקיף אז שרי לעבול בחוכה, כמ"כ סובר הד"ח דבסילון המחצר אז פסול גמור,

דקטפרס אינו חיבור כיון שמרוחק, לא כן כשחיבה שקוע צמים אז רק לחומרא שלא יצנו הקטפרס אלו חוכ"ד, הנה כבר כתבנו למעלה דלשון הד"ח (בס"י מ"ו) דל"מ ההשקה בארגז השקוע דהוי קטפרס, ואיך לא הזכיר הד"ח כלל דמהני, רק לחומרא יעשה שרובו לא יהיו שאוצים. גם צדמיונו לדי הרא"ש יש לפקפק דשם משום גזירה שיטבול בדלי שיש בו מ"ס בלא חיבור, שוב כה"ג לא גזרו, אבל בקטפרס שאינו חיבור מדאוי, מה נ"מ אם המים מקיפין. שלישית לא ביאר מהו כוונת מרן צמים עליונים "כל" מים נוגעים בתחתונים, באיזה אופן מיירי. גם איך יוצנו דברי העמק שאלה, שמשמע מדבריו דלד"ח בכל אופן לא הוי חיבור במקוה ע"ג מקוה.

ה) ורצ"ה ראיתי צם' שו"ת מאור יהושע (ס"י נ"ה) להגאון הקדוש מנאסאד זי"ע, שכי' שם במקוה אשר הבור מרובע צ' אמות ועומקו ג' אמות ורואים לכסותו בנסרים ולעשות עליו מקוה מרובע של ד' אמות, ולשפוך מים שאוצין, ולטבול בכל רחבה וארכה, וכי' שם "דהוי קטפרס מן הלאדין שלא כנגד חלל צור התחתון, דלריך מי' סאה לצד מקום הקטפרס והשפוע, ולטבול שלא במקום הקטפרס, ולכן דקדק מרן (הד"ח) בס"י פ"ח וכי' בזה הלשון "וא"כ משום הכי היכא דהמים כל העליונים נוגעים אל התחתונים ורק שמפסיק איזה נסרים שאינם כלום כו"ו והיינו כמו שיש בכמה מקומות שעוקת המקוה גדולה וקרה עושים חיבה קטנה ומנוקבת ושופכים לחוכה מים שאוצים חמים והחירו חכמים לעשות נקב כרמון והיינו כעפח, והחירו עוד לעשות נקב כזה ולסותמו צסוד ולרורות והנקב הנ"ל יהיה עומד לפתוח ולסחוס, וצעת העבילה יפתחנו, והנקב האחר יהיה סחוס תמיד ושפיר מוטיל כי המים העליונים נוגעים בתחתונים, אבל צנ"ד שהתחתונה קלרה מהעליונה הוי קטפרס ואינו מלערף עם המקוה התחתונה והעובל שם לא עלתה לו עבילה וכי"ו ע"ש צד"ק. ולא זכיתי להבינם במחכת"ה, ראשית שפ"י ד' הד"ח צמ"ש"כ שכל העליונים נוגעים לתחתונים באופן של ארגז עם שפוי"ה וזה מקרי נוגעים כל העליונים ושפיר דמי, והרי הד"ח כי' בס"י מ"ו דכה"ג לא שפיר דמי, ולריך שלא יהיו רוב שאוצים, דהוי קטפרס. שנית לא הבנתי ענין זה של קלרה, לאז קטפרס, והרי השטח שוב ועכ"ח רק הנקב

(ח) וּמִדָּה שֶׁהֵעֵרְנוּ צַעֲנוּן ד' מִרְן צָסִי פ"ח מִכּוּ  
הַכּוּוֹנָה צַעֲלוּיָנִים עַל תַּחֲתוּיָם, עִכ"ל ל"ל  
כִּי"ל שֶׁצִּין גַּסֵּר לְגַסֵּר חֲלוּל וְאִז נָחוּ מִיַּם הַעֲלוּיָנִים  
עַל תַּחֲתוּיָם.

(ט) וְדִהְיָה כָל זֶה הִיָּה צִימִים קִדְמוּיָם שֶׁהִיָּה  
מִקּוֹה קֶרֶה, אוֹ אִי נִקְיוֹן, וְלֹא מִלְּאֹו אֹופֵן אַחֵר  
חֲתָרוּ לְמִלְּאֹו אֹופֵן צִמְקוֹה ע"ג מִקּוֹה, וְגַם הִיָּה רִצ  
מוֹצֵהָק כָּכֵל קֶהֱלָה, שֶׁהִשְׁגִּיחַ שִׁיְהִיָּה הַכָּל כַּמְצוּאָר  
צִד"ח סִי מ"ו צִפְרֵעוֹת. לֹא כֵן צִמְדִינָה זֹו לֹא שִׁיךְ  
מִקּוֹה קֶרֶה אוֹ לֹא נָקִי, וְהַכָּל אִפְשָׁר לַעֲשׂוֹת  
עַל־הַיּוֹ"ט, וְגַם כַּמְעַט אִין מִי שִׁשְׁגִּיחַ צִתְמִידוֹת,  
וְעִינֵי רֹאוּ וְלֹא זֶר, כַּמָּה מַכְשׁוּלוֹת, גַּם צִקְאֲנֵטֵרֵי  
(מִקּוּמוֹת הַקִּיץ צִהֲרִים) שֶׁעַל יְדֵי שֶׁרִצ מוֹצֵהָק  
הַכְּשִׁיר פֵּעַם אַחַת אִיזָה מִקּוֹה, אִז שְׁנַיִם הִרְצָה  
נִשְׁתַּמְשׁוּ צִמְקוֹה זֹו עַל סַמֵּךְ שֶׁהַכְּשִׁירוּ פֵּעַם אִי, אִם  
כִּי כָצֵר לֹא הִיָּה אִיזָה צֵר סַמְכָא שִׁשְׁגִּיחַ, וְרִצָּה  
הַעֲזוּבָה, אִ"כ פְּשִׁיעָא עוֹבָא שְׁאִין לַעֲשׂוֹת מִקּוֹה  
ע"ג מִקּוֹה צִין צִהֲפֵסֵק נִסְרִים צִין צִהֲפֵסֵק  
לְעַמְעַמְיָט, מַכָּה כָל הַחֲשָׁשׁוֹת, שִׁיְהִיָּה רִצוֹ שְׁאֲוִיָן,  
וְגַם שֶׁאֵר עֵינִיָּם. וְאִפִּי אִם יַעֲשׂוּ צוֹר צִלְדוֹ הַצִּיא  
כַּה"ג שֶׁכ"ק אֲדַמְוִיָר הַגְּבִי"ק שְׁלִיעִ"א אֲמַר שֶׁלֹּא  
יִסְמַכּוּ עַל זֶה, וְנִלְמַנִּים מֵאֹוד ד"ק, שֶׁהִרִי עַל יְדֵי כֵן  
יִסְמַכּוּ לַעֲשׂוֹת קוּלוֹת, וּפְעַמִּים שֶׁלֹּא יוֹכֵשֵׁר הַצוֹר  
וְיִסְמַכּוּ עַל צוֹר הַתַּחֲתוֹן וְקַלְקוּלוֹ יוֹתֵר עַל תַּקּוּוֹן,  
גַּם הַחֲשָׁשׁ שֶׁל רִפְשׁ וְעִיט, צִרְצוֹת הַיָּמִים צִמְקוֹה  
הַתַּחֲתוּנָה, וְאִין מִי שִׁשְׁגִּיחַ עַל זֶה. עַל כֵּן אֲמַת נִכּוֹן  
הַדָּצֵר לַעֲשׂוֹת רַק צוֹרוֹת צִשְׁעַח הַקֶּרֶקֶט.

(י) וְעוֹד רָגַע אֲדַצֵּר צִמָּה שֶׁרֵאִיתִי צִד' יד"ג הַגְּאֹוֹן  
מוֹ"ה צִלְלָל שֶׁטַּעֲרֵן שְׁלִיעִ"א שֶׁמְצִיא רֵאִיָּה לִד'  
ר"ת דְּצִסּוּפוּ לִירֵד אִז קַעֲפֵרֵם חִיצוֹר, מִד' הַמַּשְׁנָה  
אֶהֱלוֹת (פ"ג מ"ג) נִשְׁפָךְ אֵל הַאֲסָקוּפָה וְהַקַּעֲפֵרֵם  
צִין מְצַפְנִים צִין מְצַחֹן וְהַצִּית מֵאֵהִיל עֲלוֹי עֵהוֹר,  
וְכִי הִר"ש ז"ל מֵחֹסֶפְתָּא ר' יוֹסִי אֲוִמֵר זְקִינִים  
הִרְאִשׁוּנִים הִיוּ אֲוִמֵרִים הַקַּעֲפֵרֵם וְלַפְנִים הַצִּית  
עֵמָא, הַקַּעֲפֵרֵם וְלַחֹן הַצִּית עֵהוֹר, חֲזָרוּ לֹמַר  
הַקַּעֲפֵרֵם צִין מְצַפְנִים צִין מְצַחֹן הַצִּית עֵהוֹר,  
דַּהֲכּוּוֹנָה דְכִיּוֹן דְסוּפוּ לִירֵד צַפְנִים ע"כ עֵימָאוּ  
זְקִינִים הִרְאִשׁוּנִים דֹּאִז קַעֲפֵרֵם חִיצוֹר כְּרַצִּי יִהוּדָא  
וְחֲזָרוּ לֹמַר כְּרַצֵּן דְסוּפוּ לִירֵד לֹא מֵהֵנִי, אֲחִ"ד.  
הִנֵּה צִלְיָהוּ רַבָּא מְצִיא ג"כ דַּמְשַׁנְתָּו לֵאֲפוּקִי  
מִזְקִינִים הִרְאִשׁוּנִים, אֲמַנְס צִעִיקֵר פִּירוּשׁוֹ שֶׁל יְדִידִי  
הַגְּאֹוֹן לֹא נִרְאָה לַפְרֵשׁ כֵּן, מִלְּבַד דֹּא"כ סַחַס מַשְׁנָה

הַמַּחְצֵר שֶׁל עֲלוּיָן לַתַּחֲתוֹן הִיָּה קַעֲפֵרֵם וְאִ"כ גַּם שֶׁם  
אֲסוֹר לַעֲבֹל. שְׁלִישִׁית לֹא נִזְכַּר כָּלֵל מִזֶּה צִד"ח.  
וְאֹולֵי נִתְכּוּיָן הַגְּבִי"ק לִד' הַצִּד"ח ח"צ סִי ל"ז גְּצִי  
הַשְּׁלִיבּוֹת. (ע' שו"ת מִקְדָּשֵׁי הַשֶּׁס ח"צ סִי ח"י  
צִצִּיאֹוֹר הֵיטֵב עַל דְּצִרֵי הַצִּד"ח צָסִי ל"ז). עִכ"פ לֹא  
נִתְחַוֵּרְתִי צִד' מֵאֹוֹר יִהוּשָׁע, וְצִפְרֵעַ שֶׁלֹּא הַזְכִּיר כָּלֵל  
ד' הַצִּד"ח מִסִּי מ"ו רַק מִסִּי פ"ח. רְצִיעִית לְפִי  
דְּצִרֵי צִמְקוֹה ע"ג מִקּוֹה, כַּשְׁשׁוּבָה הַעֲלוּיָן לַתַּחֲתוֹן,  
שֶׁפִּיר דְּמִי לַעֲבֹל צַעֲלוּיָן, וְלֹא הִיָּה קַעֲפֵרֵם, הִרִי כָצֵר  
נִתְצָאָר דְּצָסִי מ"ו לֹא מִשְׁמַע כֵּן. וְגַם מִד' הַגְּבִי"ק  
הַעֲמָק שֶׁאֵלָה לֹא מִשְׁמַע כֵּן. וְלִ"ע לַהֲצִין דַּעַת  
קְדוּשִׁים.

(ו) ע"ל כֵּן הַנִּרְאָה לִיִּשְׂרָאֵל הַדּוֹרִים צַע"ה, דַּהֲנָה  
צִאֲרָגָז מִסְתַּצֵּר כַּשְׁמִשְׁקֵינִ אֹוֹתוֹ, אִז קוֹדֵם  
נִדְחָקִים מִיַּם הַכְּשִׁרִים מִמִּקּוֹה שֶׁל מַטָּה ע"י הַנִּקְבָּה,  
וּמִתְמַלֵּא עַד כְּדִי שִׁיעוֹר שֶׁנִּשְׁקַע צִמִּים כַּמוֹצֵן,  
וְאֲחִ"כ שׁוֹפְכִין הַחֲמִין כְּדִי לַחֲמֵם, וְעוֹבְלִין כַּשְׁנָחוּ  
כַּמ"ש הַצִּד"ח, וְעַפְ"י רִצוֹ כָצֵר יֵשׁ רִצוֹ מִמִּים  
הַכְּשִׁרִים, כַּשְׁשׁוֹפְכִין לַחֲוֹכֵי הַשְּׁאֲוִיָן, אוֹ אֹולֵי אִפִּילוּ  
כַּשִּׁיעוֹר מ' סֵאֵה יֵשׁ, וּמִמִּילָא אֲלִמְלָא לֹא הִיָּה כָלֵל  
רַק שְׁאֲוִיָן אוֹ רִצוֹ שְׁאֲוִיָן, הִיָּה חֲשָׁשׁ דֹּאִוִי שֶׁל  
קַעֲפֵרֵם, רַק כִּיּוֹן שֶׁעַפְ"י רִצָּה אוֹ כּוּלוֹ כֵּן הוּא  
כַּמוֹ שֶׁכְּתַצְנוּ, עַל כֵּן כִּי הַצִּד"ח שְׁעוֹב שִׁשְׁגִּיחַו  
שֶׁצִּחְמַת כֵּן יִהִיָּה, דְרִצּוֹ יִהִיָּה מִמִּים הַכְּשִׁרִים, אֲבָל  
אִם לֹא יִהִיָּה כֵּן אִז לְפִי שִׁיעַחוֹ הוּא קַעֲפֵרֵם וְלֹא  
מֵהֵנִי הַהֶשְׁקָה דְרַךְ נִקְבָּה כַּשְׁפ"ה, וְאִ"שׁ הַכָּל וְלַפִּי"ז  
צִין צִסִּילוֹן, צִין צִמְקוֹה ע"ג מִקּוֹה, צִין צִחִיבָה  
הַשְּׁקוּעָה, אִם לִיבָא רִצוֹ מִיַּם כְּשִׁרִים, אִז לִד"ח פְּסוּל  
מִדֹּאֲרִייתָא מַכָּה קַעֲפֵרֵם. וְאִ"שׁ לְמָה הַכְּשִׁירוּ  
הַגְּדוּלִים מִקּוֹה ע"ג מִקּוֹה מִשׁוֹם שֶׁכֵּן הִיָּה רִצוֹ  
מִמִּים הַכְּשִׁרִים, וְצִזָּה מִיִּירֵי צַשׁוּ"ת מֵהִר"ש וְצִשָׁאָר  
סְפֵרֵי שו"ת.

(ז) עוֹד נֹוֹכַל לִישָׁב לְמָה הַכְּשִׁירוּ הַגְּאֹוִיָם מִקּוֹה  
ע"ג מִקּוֹה, עַפְ"י מַש"כ צַשׁוּ"ת צִית יֵלְחָק  
(י"ד ח"צ סִי כ"ז צִמְפַּתְחוֹת) דְּמִים שֶׁצִּאוּ ע"י  
פְּלוּמְפָא צַחֹךְ הַאֲרָגָז, כִּיּוֹן שֶׁהִרְצָה גֵּאוּיָם  
מַכְשִׁירִים פְּלוּמְפָא, וְהִנְטַע שְׁעִשׁוּעִים מַכְשִׁיר צַמְעִיּוֹן  
קַעֲפֵרֵם, עַל כֵּן צִלְרֹוֹף זֶה לֹא אִיכְפַת לָן ע"ש  
צִאֹוֹרֶךְ צִצִּית יֵלְחָק, וְלַפִּי"ז נֹוֹכַל לִישָׁב דְּמִקּוֹה ע"ג  
מִקּוֹה עַפְ"י רִצוֹ הִיָּה צִאֹוֹפֵן זֶה עַל כֵּן גַּם צַשׁוּ"ת  
מֵהִר"ש לֹא עֲרַעֵר עַל זֶה, וְכֵן שֶׁאֵר הַגְּדוּלִים. אֹוֹלָם  
יּוֹתֵר נִרְאָה כְּדֶרֶךְ הַרְּאִשׁוֹן.

נודע בכל עבר ופנה, להפיץ דבר ה' במקום אין בינה, החו"ב בחדרי התורה, מוציא העלומות לאורה בנש"ק כש"ת מו"ה חנני' יו"ט ליפא דייטש שליט"א אבדק"ק העלמען יע"א ולכאל"ש.

א) אחדש"ה נתכבדתי ביקרתו בשבוע זו, והנה כמדומה שכה"ג איכו מוחיז ואיכו מפרק, גם בשם תלמידי חתנו היקר הרב החו"ב בנש"ק מו"ה מרדכי שליט"א, דאס אנו חוששין לדי רבינו הגאון הקדוש מלאנו זי"ע, שלא להשיק במקוה ע"ג מקוה מכה קטפרס, א"כ איך צבור האולר, מוסכם להחיר מגאוני זמנינו הי"ו, שיהי צור ע"ג צור, ועיני כה"ג שפיר חזו דכיון דכל החשש רק משום נתן סאה ונטל סאה, על כן עושין כן צור ע"ג צור, שאז עפ"י רובא דרובא נשאר מלמטה בלא עירוב, שוב בזה שפיר מועיל גם בקטפרס אח"ד והוא האמת, שהרי כבר כ' הר"ש ז"ל דברצנן מהני קטפרס וכן הוא בדי' שאר רבותינו ז"ל, וכן הד"ח כופל ומשלש זאת כמ"פ א"כ פשיעא שבאולר הרי נתמלא ממי גשמים ורק שאנו חוששים שע"י החילוף צבור העצילה מדי יום ביומו א"כ בעכ"ח מתחלפים מימי הצור העליון על כן מושק לצור התחתון אשר שם גם לימים הרבה לא מתחלף לפי דרך טבע המים כידוע, ונתן סאה ונטל סאה לפוסקי' המחמירי' הוא ג"כ מדרצנן, וכמ"ש מרן החתם סופר מכה מראית העין שוב פשוט שמהני הקטפרס.

ב) דרך אגב הנה בשו"ת אמרי יושר (ח"א קנ"א) מביא די' הלחם ושמלה (ס"ק נ"ד) דכיון שכי' מרן חת"ס (סי' רי"ד שמביא מלי' רבינו הרמב"ן ז"ל (בב"ב) דדוקא נטל ונתן צידים, אבל אם לא שלטו צו ידי אדם פעמיים (היינו בנתינה ובעצילה) לא גזרו, ומזה הורה שם בלח"ש דבפתיחת ברזל ונשפכים לחוץ מימי צור העצילה אז לא שייך נתן סאה ונטל סאה, ובאמרי' יושר מסכים לזה, וכן מביא בתשובה אחרת ג"כ בשם צי"ש, דבמקוה הנדבר צסי' רי"ד בחת"ס לא היו נתן סאה ונטל סאה ע"ש, ולפי"ז לכאוי' יש להקל גם במקוואות שלנו עפ"י סברא זו, אך באמת יש לחלק דדוקא בצרזא כ' כן הלוי"ש דנשפך לחוץ מעלמו, אבל כעת כמעט בכל מקום נשפכין ע"י פומפ"א ועלעקטריק וככה ראשון הוי' צודאי' כח אדם, וגם אח"כ יש

דלוק וקטפרס כרבי יהודא, וסתם משנה דכאן נגד רבי יהודא רק כרצנן, ועוד מלכד זה, כיון דסופו לירד, לזקנים הראשונים מהני שוב מה כ"מ אם לפנים או לחוץ הרי הקטפרס פקע בסופו לירד, ושוב הוי' כאשצורן, וכיון שלעת עתה חלק מונח תחת הבית, שוב יעמא, דאין שום נפק"מ מאיזה טעם פקע הקטפרס האם מכה סופו לירד לחוץ או לפנים וכמוצן, שפיר יעמא, ע"כ נראה דפירוש המשנה באופן אחר, דזקנים הראשונים חשבו כיון שסופו לירד, הוי' ככבר נעשה, דוגמא דעומד לזרוק דכזרוק דמי והדומה, וכן בזה, וממילא כיון דהטעם דעומד לכך חשבינן כאילו כבר נעשה שוב בסופו ליכנס לפנים חשבינן כאילו כבר כולו נכנס לפנים, וממילא מעמא, לא כן בסופו לחוץ אז חשבינן כאילו כבר בחוץ ושוב לא מעמא. וחזרו לומר דלא אמרינן דסופו לירד כאילו כבר נעשה ע"כ טהור. כ"ג בס"ד, ואין לזה שייכות לדי' ר"ת ז"ל.

יא) נחזור לראשונות כי כעת צודאי' אין להקל במקוה ע"ג מקוה. עוד יש להוסיף, כי כל מקוואות אלו נעשו אז על מעיינות, אשר החשש שם קיל יותר מכמה טעמים, דבמעין יש הרבה דברים דקיל יותר, לא כן עתה שכל המקומות כמעט ממי גשמים החששות מתוספות, ויש לגדור הנהרסות, וכו' הטוב יערה עלינו רוח טהרה, ונזכה לגאולה השלימה במהרה אכ"י"ר.

הכו"ה בדשת"ה ולונ"ה

הק' רפאל בלום

סימן עג

המשך ענין הנ"ל

להנ"ל

ב"ה אור לוי' עש"ק לסי' בריתי שלוי' תשל"ג לפ"ק, אורווינגטאן יע"א.

שלוי' תניין, וברכה בכל ענין, לכ' יד"ג הרב הגאון המצויץ, צדיק צדקות אהב במעשה ובפה ורבות חושב להרבות קדושה וטהרה, משיב מלחמה שערה,

מקוה ע"ג מקוה הנה עצרתי על מאמר הנ"ל ולא מלאתי בו אפילו דבר אי אשר יאמר עליו כי הוא זה חדש, העתיק התשובות אשר כבר נאמרו והוצאו בדברי גאוני הדור שליט"א בספרו הגדול דמר עהרת יו"ט ח"צ מדף רמ"ו עד דף רפ"ז, ולא חידש אפילו דבר אחד. ונשתוממתי על המראה, כי הגאונים שליט"א כל אי לפי דרכו מאריכין בצקיאות וחריפות עלום, והרצ הזה כותב עליהם לא בלשון חכמים אשר בנחת נשמעין רק בלשון מדברת גדולות, וזהו כל חידושו לא זולת, כי מה שחושב שחידש דהיינו לחלק בין סילון לנקב, כבר הוצא שם כמ"פ צד' הגאונים, וגם אני הקטן הארכתי בזה שם צביאור היעב הדק צס"ד. ובאמת אין מה להוסיף על מה שנכתב שם וכל ישר הולך ימלא שם הכל מפורש.

ב) ואשנה בקי"ור דמקוה על גב מקוה פוסל הד"ח צסימן פ"ח, והגאון רבינו צעל אמרי יושר (ח"צ סימן קס"ז) רואה לומר דרק צסילון המחצר פסל הדברי חיים לא בנקב כשפופה"ג, אמנם צד"ח צסימן מ"ו מפורש דגם בנקב כשפופה"ג פוסל וכבר כתבנו כן בתשובתינו הדלה נדפס צספרו (ד' רפ"א צאורק) ותמכתי שם על הגאון ז"ל, גם ציארתי שם דברי מרן הד"ח צסימן מ"ו צאורק ולשום כל העקוב למישור צס"ד, דכשצאים המים הכשרים וכבר יש שיעור, אז שפיר אפשר ליתן אח"כ שאוצים כמו צהתיבות התלויים, והכל מצואר שם, ואין לכפול כאן, וכן מוכח להדיא צהעמק שאלה להגה"ק מהארניסטייפלא ז"ע.

ג) ובין מצואר צתשו' הגאון מו"ה יהושע גרינוואלד ז"ל אצ"ד חוסט, צספרו חסד יהושע אשר הציא שם כה"ג צספרו דף רמ"ז צזה"ל "ואם כי צשו"ת אמרי יושר (סימן ע"ט) כתב דרק צסילון פסל הד"ח אצל צמקוה ע"ג מקוה ממש מודה, כבר הראיתי לדעת דצד"ח (ח"א סימן מ"ו) מוכח להדיא דגם צמקוה ע"ג מקוה מחמיר הד"ח וצתשובה הערוכה אלי מהגאון האדיר מראדאמישלא זללה"ה כתב דהלדק אחי צזה, ע"כ.

ד) בשו"ת פרי השדה (ח"ד סימן קל"ח) אוסר לגמרי מקוה ע"ג מקוה והוצא בדברינו צספרו דמר, מלצד מה שהועתק צספרו צדף רנ"ז, וכתב שהד"ח פוסל בכל גווי לא לצד צסילון. וכן כל גאוני דורינו שליט"א צתשובותיהם מחמירים.

לעיין אולי צכזה לא מקיל הלו"ש, וממילא שפיר עבדי צכל מקואות החרדים להחמיר לעשות אופנים שלא יצא לידי נתן סאה ונטל סאה.

ה) גם זאת צאתי להעיר שם דצד"ק של אמרי יושר כתוב לאמר (צתשובה קנ"א הנ"ל) דצור ע"ג צור ומושק כשפ"ה לעולם לא יתחלפו המים התחתונים, משום שמלאים ומציא ראי' מלשון המשנה ע"ש, יש להעיר דזה דוקא צנשפך לחץ מצור העליון ע"י צרזא, לא כן כעת ששואצים ע"י עלעקטרי"ק פעמיי שייך החשש דמתחלפוי גם המים של צור התחתון, רק כמוצן לא כ"כ מהרה, וזה הכל לפי ענין של החלפת המים.

ו) ומה שכי שוב כהד"ג צשם איש אי, ולא הזכיר מי הוא, שהסקה לא מהני רק מעליון לתחתון, דהיינו הנקב כשפ"ה בין עליון לתחתון ולא מקוה צלד מקוה, וכי כהד"ג דלריך להרים קול כשופר נגדו, שהרי כל מקואות צמדינותינו היו המקוה צלד מקוה אח"ד, הנה אין כדאי לעפל צכל דצרי רוח, הלא זה האיש לא ראה החל מהמשניות צפ"ו מ"ג ומ"ט וצכל הפוסקי' ראשוני' ואחרוני' שכל דצריהם צמן הצד ולחוק עשה לנו האיש הלזה, ואין פנאי לכל דצרי חלומות של אנשים צלי שם לפנות אליהם ולאצד הזמן לעסוק בדברים צטלים כאלו, וחז"ל דיצרו צתוכחתם רק מעתידה החורה שתשתכח מישראל (שצת קל"ט.), עכ"פ למדו רק ששכחו, אולם מכאלו אשר מעולם לא למדו, לא העלו חז"ל על רוח שפתותיהם הקדושים.

הכו"ח בדשת"ה מצפה לישועת ה' הקרובה בתוכ"י א"ס

יד"נ עוז המברכו בכ"ט

הק' רפאל בלום

סימן עד

המשך ענין הנ"ל

להנ"ל

כ"ה אור ליום ו' עש"ק לס' "וה' ברך" תשל"ו לפ"ק, אוירווינגטאן יע"א.

אחדש"ה הנה גיכ"ט הגיעני צלירוף קונטרס פלפול התלמידים ובו מאמר מרצ אי צענין

ולתחתם לשנת גאולה וישועה בתוכי צע"ה  
אכ"ה.

הבו"ח צחפזון מלפני לישועת ה' הקרובה  
בתוכי ידג"פ מוקירו ומכדו כערכו דשת"ה.

הק' רפאל ב"ר

אין שם שום רושם אפילו, לאיזה פתח או חור, אשר  
יוכלו לזכר שמה מי גשמים, ולא זכר ללינוח מצית  
ומצחון, רק וואסער לייטונג אשר נמשך על הכותל  
ערס השפך המים להבור, אח"ד, וכה"ג לוח  
ככרויח שהיא פסולה, ולא הטו חזון קשצת לדי  
כה"ג.

**באמת** לא ידעתי פשר דבר לכאורה, הלא אחינו  
בני ישראל היו קדושים המה, וגדורים בכל  
מלוא וצפרט צמקוה אשר כל יסודן ועהרתן של  
ישראל תלוי זה, וצפרט צדבר קל יכול לתקן פתח  
ולינוח על הגג, ואנשים דשם שלמים הם אחנו  
לעסוק צתורה ולהחזיק צמלותי, מה זה ועל מה  
זה, הלא הדבר פשוט כי וואסער לייטונג פסול  
גמור צלי שום ספק צעולם, וכה"ג הלא קצן  
כעמיר גורנה כל המדברי בזה צספרו ח"ה וצחלק  
ו צין הקדושים אשר צארץ המה וצין להצלה"ח  
אלו אשר חיים אחנו, ה' יחיים וישמרם, כולם פה  
א' ציררו שהוא פסול גמור ולא ירפרף בזה אדם.

**ואפילו** נמשך על קרקע הראוי לבלוע, הלא  
שאובה שהמשיכה כולה ג"כ פסול גמור או  
מדאורייתא או לאיזה דעת מדרבנן עכ"פ פסול הו',  
וא"כ למה לא שמעו לקול מורים.

**וחשבתי** אולי היה שם פעם הראשון מי גשמים  
ואח"כ סתמו הנקב וסמכו בכל פעם על  
זריעה, אם כי הוא נתן סאה ועל סאה, או אולי  
פעם הראשון ה' ע"י גלד (קונסעאייז), ואח"כ  
בכל פעם שופכים מים שאובים ע"י המשכה, צין  
כך וצין כך לו יהא, עכ"פ מי יודע, ודי שלא נוליא  
לעז על מה שהי', אבל בגלד כמה גדולים פוסלים  
לגמרי ולמה ליכנס צפירצה דחוקה, צחשש א"י כרת  
ר"ל, וגם אלמלי מי גשמים ה' מי יודע, מי הכשיר,  
ומי השגית, מאז ועד עתה האם לא נעשה איזה  
פסול צינתיים.

**ע"ב** אחי ורעיי הלא ח"ו לא לקנער הכוונה רק  
לעשות רצונו ית' ולקיים כפסק השו"ע  
והפוסקי' והוא דבר קל ול"ש חשש לעז אם  
מתקיים מקוה כמצואר צאחרונים וצפרט כאן יש  
לתלות שנעשה כמו שכתבתי, עכ"פ מהיום והלאה  
החיוצ מועל תומ"י להציא שם מורה מומחה וצקי  
צהוראה וצפרט צדיני מקואות ולעשות צור של מי  
גשמים כדו"ד, וכל מי שיקח חלק צמלוא ז' הלא  
שכרו אחו ופעלתו לפניו בזה וצבא ולהכתב

### סימן עו

**בדין הוי' ע"י דבר המקב"ט רק  
מדרבנן, וע"י עכו"ם.**

ב"ה יום ג' שנכפל בו כי טוב פ' חיי שרה חשמ"ט  
לפ"ק. בעדפארד היללס יע"א.

שלו' ובדכה לב' הרה"ג החו"ב ידיו לו  
רב יו"ש כש"ח מו"ה פינחס אברהם  
מייערס שליט"א דומ"ץ דק"ק  
אמסטרדאם יע"א ולבאל"ש.

**אחדש"ה** מכתבו החשוב הגיעני מעולפת צד"ת,  
צענין נע"י על ידי עכו"ם, והמשכת מים  
למקוה על ידי עכו"ם, והנה צענין נע"י הדבר  
מצואר צשו"ע (סי' קנ"ע סעי' י"א) דהמחצר  
פסק שכשר ליעול מעכו"ם ונדח ועי' עו"ז ומג"א  
והאחרונים שם וכ"ת העתיק קלת מדצריהם אמנם  
הוא ענין אחר ממש, ולא שייך כלל לנדון של מקוה,  
ועיקר חידושו של כת"ה לומר דצמקוה הלא לריך  
צדידי שמים ועל ידי אדם ילפינן מקרא צתו"כ  
דפוסל, והווי' על ידי דבר המקבל עומאה ילפינן  
צצבחים כ"ה ע"צ ג"כ דפוסל, אמנם כי כת"ה דיש  
חילוק דלענין עשוי' על ידי אדם צודאי גם על ידי  
נכרי פסול דהוי הווייתו צדידי אדם, לא כן לענין  
הוויי' על ידי עהרה כיון שכ' צמו השילוח דעכו"ם  
לא מקצ"ע שפיר הוי הווייתו על ידי עהרה צת"ד.

א) הנה זה דבר פשוט דעל ידי עכו"ם כשנשאצו  
הוי הווייתו על ידי אדם, ועד כאן לא נחלקו  
הראשונים רק צרגלי צהמה אבל על ידי עכו"ם  
פשיטא דהוי פסול, והלא מהך דתוספתא מוצא  
צר"ש פ"צ וצהרצ"י דף ק"ג, גצי לגיון העובר  
ממקום למקום מפורש להדיא דפוסל כח העכו"ם  
(ולא ידעתי למה הציא כת"ה מנע"י לכאן, אשר

ורק בקצבו מיקל, וכן האמרי יושר כי שם דלריך להחמיר גם במקצ"ט מדרבנן.

ד) עב"פ ד' כח"ה מה שכי' דיש חילוק בין עשיי' על ידי אדם. דשם עכו"ם פוסל כמו ישראל, ובין הוי"ו על ידי עברה, זהו נכון וכמבואר מכל הכ"ל, ומ"מ אין להקל לכתחילה על ידי עכו"ם, וכנ"ל.

והנה יש מקום להאריך בעניינים אלו, וכמוצן.

הכו"ח בדשת"ה בלונ"ח

הק' רפאל בלום.

### סימן עז

#### בענין הנודר בחלום

ב"ה אור ליום שנכפל בו כי טוב לסי' "וה' ברך" חשכ"ז לפ"ק ברקלין יע"א.

שלו' וברכה, לכ' אהובינו בנוו היקר הרה"ח חר"ב ור"ח יו"ש מו"ה שמואל מאיר שיח"ג עכב"ב שיח"ג.

אחדש"ה מכתבך הגיעני ע"ג, והנני להשיבך בס"ד על ראשון ראשון.

א) אודות החלום שספק לך שהצעתה בחלום מאה דאלאר לדקה, יש להחמיר לפי דעתו, דהנה מבואר בשו"ע (י"ד סי' ר"י) הנודר בחלום אינו כלום כו' ויש אומרי' שיתירו לו עשרה כו', ע"ש דכ' המחבר דיש לחוש וכן פסק הש"ך שכן המנהג וכן מבואר באחרוני', ובפתחי תשובה ס"ק ב' בשם תשובת רדב"ז דצפריעת צע"ח כיון שהיא מלוה גם הרא"ש שהוא שיטה ראשונה מודה דיש להחמיר ע"ש, א"כ בחלום שלך שהוא ג"כ לדקה דהוא דבר מלוה ג"כ יש להחמיר. ואין להחיר ג"כ צעורה דצדקה ידוע ד' הרדב"ז (מוצא צפת"ש ה"ל' דקה רנ"ח) דיש להחמיר ולא להחיר שום נדר של דקה ע"ש באורך, וגם אין להקל כיון שלא אמרת ל' נדר דהרי בש"ס ופוסקי' מבואר דל' נתינה צדקה כמו נדר דאמירתו לגבוה כמסירתו להדיוע וע' שצעות כ"ו ע"א אתן כו' וע' סי'

אין ראוי מזה לזה כלל מכמה טעמים, והוא ענין אחר לגמרי). אמנם צענין הווייתו על ידי עברה דאסור ע"י דבר המקצ"ט, ידוע דלהרמז"ס לא פוסל רק במקום שרריך מים חים דהיינו כמו מי חמאת (ע' בהגהו' מהר"ש איגר (סעי' מ"ח) דכ' גם לענין מעין שמטבר בזוחליו ומשהו ג"כ יודה הרמז"ס ע"ש), אמנם מבואר בשו"ע דקיי"ל כהפוסקי' דצעי' הוויי' ע"י עכורים דוקא ולא על ידי דבר המקצ"ט ע' סעי' מ"ח, והנה סי' מי השילוח אין בידי אמנם צע"ח אמרי יושר (סי' קכ"ג) כ' דהצית שלמה (סי' ע"ו) מציאו וכנראה שמסכים לדבריו דעכו"ם כיון שאינו מקצ"ט, שוב מקרי על ידו הווייתו על ידי עברה, וכ' האמרי יושר דדברי מי שילוח דחויים מדי' האר"ז כאשר האריך צספרו שירי עברה (סי' ר"א סעי' ה'), ע"ש, הנה גם ספר הזה אח"י רק כאן כ' האמרי יושר דהמי שילוח אצל לשיעתו דעכו"ם היו רק עלם עומאה מדרבנן שגזרו עליו דהוי כזב אצל לא מקצ"ט ממילא היו הווייתו על ידי עברה, וע"ז כ' אמרי יושר שהשיג עליו צעי"ט, ובאמת לא זכיתי להבין כלל ד"ק של המי השילוח וכי גרע עלם עומאה דרבנן מאס מקצ"ט מדרבנן, יליצא בארעא וגיורא צשמי שמיא, סוכ"ס לא לצד שהוא עלם עומאה אלא גם מטמא אחרים כמבואר בכולי ש"ס, וכי משום דלא מקצ"ט מדאורי' היו הוויי' על ידי עברה.

ב) ובענין דגוי לא מקצ"ט מפורש בש"ס (ל"ב ע"א צפסחים גבי גר), כן לייין עליו באמרי יושר שם, וגם מפורש בתוס' צ"ב כ' ע"א ד"ה עובד כוכבי'), באורך היטב, וכמדומה שהאמרי יושר נתכוין ג"כ לדי' תוס' אלו בקולר מלין שם, גם אצא להוסיף מדי' התוס' צ"מ ק"ה ע"ב (ד"ה על אדם) מפורש כן, אולם כל זה לא יועיל להכשיר להמשיך על ידי עכו"ם כיון שהוא עמא ומטמא מדרבנן, ואיך נכשיר להמשיך על ידי עכו"ם.

ג) ודבר המקצ"ט מדרבנן שפוסל להמשיך בו, מבואר בד' הש"ך (ס"ק ע"ו) דהפרישה פוסל, ומציא הש"ך מחלוקת בזה והביא ד' המחבר צסעי' מ"ח וע' ש"ך ס"ק ק"ג, אמנם ע' בחיבור לטהרה סעי' ג' (ס"ק כ"ד) שמציא ד' הפרישה והביא דבד' הרמז"ס צפה"מ פט"ו דכלים כ' להדיא דמקצ"ט מדרבנן פוסל בקצבו דוקא אז בעל לא זולת ע"ש שמציא הפלוגתא וכ' להחמיר